

2426 Mscr KK Coll. 539.29.12 (Varia 4.12) exists in three versions. One of them is the beginning of a letter to Counselor of State Peter von Köppen (p. 569–572, two sheets of ca. 13 x 21 cm), the other is a clean copy of the former but more extensive (p. 573–578, three sheets of ca. 20.5 x 34.5 cm) and the third one is a draft-like text, which is, however, the most extensive of them all (p. 579–587, five sheets of ca. 21.5 x 36.5 cm). The third version is a draft of a report to the Academy of Sciences and Letters. None of the versions have any title, but the actual hydrographic part of the third version has the title *Hydrographiska anmärkningar öfver den Mesenska kretsen af Archangelska Guvernem[entet]*. It has also been published as Castrén 1870a where its background is explained. Parts of it have appeared also in Castrén's travel reports in newspapers and were included in Castrén 1852b.

2427 *fick* || *erhöll*

2428 Peter von Köppen (1793–1864), a German-born statistician and ethnographer at the Imperial Academy of Sciences in St Petersburg. He had also considerable interest in conditions in Finland and he had travelled in the Grand Duchy of Finland at least in 1835 and 1844, on the latter occasion with Castrén. Castrén had also helped him collect statistical material on Finland for his work *Finnland in ethnographischer Beziehung*, published in 1846. Ригер 2009; Haltsonen 1968. (TS)

2429 *ännu* [...] *hydrographiska* || 1. ethnogr[aphiska] || 2. hy[drographiska] || 3. till större delen okända || 4. ännu föga kända ethnographiska

2430 *på* || <-->

2431 *tid* || *stund*

2432 *omätliga* || *öfv*

2433 *det då tycktes* || *jag då trodde*

13 Hydrographiska anmärkningar öfver den Mesenska kretsen af Archangelska Guvernem[entet]²⁴²⁶

☞ 569 ☞ Redan för mera än ett år tillbaka fick²⁴²⁷ jag af H[er]r Statsrådet²⁴²⁸ genom Vetenskaps-Akadem[ien] i uppdrag att lemna någon liten skärf till utredande af den höga nordens ännu²⁴²⁹ föga kända hydrographiska förhållanden. Detta uppdrag råkade jag erhålla på²⁴³⁰ den olyckliga tid²⁴³¹, då en genom omätliga²⁴³² fysiska och psychiska ansträngningar ådragen bröstsjukdom tvang mig att, såsom det²⁴³³ då tycktes för alltid öfvergifva Sibiriens ogästvänliga öknar.²⁴³⁴ Men²⁴³⁵ likasom de sköna förhoppningarnas drömmar²⁴³⁶ ofta ramla öfverända, så händer det lyckligtwis äfven stundom, att förtviflans dystra skuggor²⁴³⁷ vika²⁴³⁸ eller åtminstone för en tid skingra sig[.] ☞ Hemmets²⁴³⁹ sol har åter upplifvat mina svigtande krafter och satt mig i stånd att för andra gången beträda Asiens²⁴⁴⁰ jord, med²⁴⁴¹ hvilken framgång, må framtiden utwisa. Under sjelfva resan erhö²⁴⁴² jag i Kasan af H^r Statsråd jemte²⁴⁴³ ett ex[emplar] af Stuckenbergs Hydr[ographie] öfver Ryssl[and]²⁴⁴⁴ ett förnyadt uppdrag att lemna bidrag till

☞ 570

ett²⁴⁴⁵ närmare kännedom af Sibiriens²⁴⁴⁶ watten-system. Att mina upplysningar i detta afseende ej²⁴⁴⁷ kunna blifva särdeles²⁴⁴⁸ rikhaltiga, kan²⁴⁴⁹ jag nästan förut säga, då jag i betraktande²⁴⁵⁰ mängden och beskaffenheten af de ämnen, som under resan skola blifva föremålet för min uppmärksamhet. Att med studium af menniskan förena studium af naturen, är alltid ett svårt problem. Men i närvarande fall ökas svårigheterna derutaf, att jag för att finna²⁴⁵¹ människor måste aflägsna ifrån floder och wattendrag. De äro i²⁴⁵² sjelfva Sibirien redan till stor del inkräktade²⁴⁵³ af Ryssar. Samojederne åter²⁴⁵⁴, dem jag måste uppsöka nomadisera på de ofruktbara tundrorna. Emellertid²⁴⁵⁵ skall jag, så²⁴⁵⁶ widt omständigheterna nu medgifva, äfven fästa uppmärksamheten vid H^r Statsrådets uppdrag och med all²⁴⁵⁷ ifver samla data till utredande af de²⁴⁵⁸ hitintills så[som] geographiska som hydrographiska förhållanden. Att sådana²⁴⁵⁹ ämnen också hitintills af²⁴⁶⁰ mig ej blifvit alldeles²⁴⁶¹ åsidosatta, önskar²⁴⁶² jag ådagalägga genom²⁴⁶³ meddelande af några hydrogr[aphiska]²⁴⁶⁴ anmärkningar öfver den²⁴⁶⁵ [af] mig längesedan besökta Mzenska kretsen af Archangelska Guvernementet. Nämnda krets innefattar den omätliga landtsträcka²⁴⁶⁶, som är belägen emellan Ishafvet i norr, Hvita hafvet och Pinega-kretsen i väster, Guvern[ementet] Vologda i söder, Kara-floden och Ural i [öster]²⁴⁶⁷. Detta²⁴⁶⁸ land sönderfaller så väl i ethnographiskt, som geographiskt hänseende uti²⁴⁶⁹ tvenne hälfter

571

2434 This shows that Castrén was given the task in the winter of 1844. (TS)

2435 *Men* || A

2436 *drömmar [...] öfverända* || 1. <farmagaser> stundom störta || 2. drömmar mången gång || 3. drömmar ofta och vanl[igtvis] ramla öfverända

2437 *skuggor* || 1. d<--> || 2. tankar

2438 *vika [...] skingra sig* || 1. <----> || 2. aflägsna sig. Hägnad och omhuldad || 3. vika eller åtminstone för en tid aflägsna sig

2439 *Hemmets sol [...]* || 1. Hägnad och omhuldad af vänsk[apens] || 2. Omhuldad af || 3. I fosterlandets ljufta dalar omhuldad af vänskapens vårluft i || 4. H[er]r || 5. Om[huldad] || 6. I hemmets dalar omhuldad af vänskapens vårluft känner mig åter worden en ~~ny~~ förädlad människa. I hafven, H[er]r St[atråd], tillika <--> gjort af mig beledsag[ad] || 7. I hemmets dalar omhuldad af vänskapens vårluft känner mig worden en förädlad människa. Herr Statsråd har <----> || 8. Resan till Finnland har ~~har mig~~ åter framkallat en ljusstråle på öfver min dunkla himmel. H^r Statsrådet har sjelf besökt ~~besökt Fin~~ besökt genomrest en del af Finnland och jag har varit lycklig haft den lyckan att åtfölja H^r St. under dna resa. Vårt land befanns fattigt språkligt, som religiöst och statskick[ligt] häns[eende], men säg mig dock, H^r Statsråd, var det äfven fattigt på wacker natur, på goda människor?

2440 *Asiens* || Si[biriens]

2441 *med hvilken* || men hvad

2442 *erhöll [...] Kasan* || erhöll jag

This shows that Castrén wrote his replies after leaving Kazan' for Siberia, i. e. at the earliest in the spring of 1845. (TS)

2443 *jemte [...] ett förnyadt* || ett förnyadt

2444 Castrén is referring here to Johann Christian Stuckenberg's *Hydrographie des Russischen Reiches*, which

was published in six volumes in 1844–1849. Volumes 1 and 2 had appeared before Castrén's departure for the east in 1845, and it is precisely vol. 2 that also deals with the rivers of Siberia. Stuckenberg 1844. (TS)

- 2445 *ett [...] kännedom* || hydrographie
 2446 *Sibiriens* || det nordliga Rysslands och i s[ynner]het Sibiriens
 2447 *ej* || <-->
 2448 *särdeles* || nog
 2449 *kan [...] förutsäga* || 1. kan jag förutsäga || 2. kan jag ty värr förutsäga
 2450 *betraktande mängden [...] ämnen* || 1. betraktande, att || 2. betraktande det || 3. betraktande omfånget af mina
 2451 *finna* || uppsöka
 2452 *i [...] till* || redan till
 2453 Mscr: inkräntade
 2454 *åter* || 1. deremot [three times] || 2. dem
 2455 *Emellertid* || Då det nu wäsendtligen
 2456 *så [...] medgifva* || så vitt möjligt är
 2457 *all ifver* || omsor[g]
 2458 *de [...] geographiska* || Sibiriens geogra[phiska]
 2459 *sådana ämnen* || dessa <--->
 2460 *af [...] blifvit* || ej blifvit af mig
 2461 *alldeles* || fullkoml[igt]
 2462 *önskar* || hoppas
 2463 *genom [...] några* || 1. med ett || 2. med några || 3. genom ett kort meddelande om || 4. genom ett kort meddelande af några an[märkningar]
 2464 *hydrogr. anmärkningar* || anmärkningar
 2465 *den [af] mig [...]* || 1. w[attendragen] || 2. watt[endragen] || 3. de watt[endrag] || 4. watten[dragen] || 5. wattend[ragen] || 6. det
 2466 *landt-/sträcka*
 2467 Mscr: vester.
 2468 Cf. p. 421, 438, 443, 502.
 2469 *uti* || <--->
 2470 This fragment is upside down in the lower part of the mscr page.
Wäxterna wåga [...] || 1. Träden fo [förmå] || 2. Träden ej || 3. Träden förmå ej resa upp ifrån jorden, utan

Wäxterna²⁴⁷⁰ wåga ej afhölja sina ädlare delar, utan lefva²⁴⁷¹ mešt såsom cryptogamer. Bland djur förek[ommer]²⁴⁷² utom renar, endast räfvar, fjällrackor, råttor²⁴⁷³, möss²⁴⁷⁴, som para sig under jorden.

❖ 572 ❖ *Somsja* är vigtig ort för Samojeder af den Kaninska och Tim[anska] tundran

❖ 573 ❖ För något mera, än ett år tillbaka blef²⁴⁷⁵ jag af H^r Statsrådet genom Petersburgska Wetenskaps-Akademien anmodad att lemna bidrag²⁴⁷⁶ till utredande af den Ryska²⁴⁷⁷ nordens hitintills föga kända hydrographiska²⁴⁷⁸ förhållanden. Detta uppdrag råkade jag erhålla på den olyckliga tidpunkt, då en genom öfverdrifna physiska och psykiska ansträngningar ådragen bröst-sjukdom tvang mig att, såsom det då tycktes, för alltid öfvergifva Sibiriens ogästvänliga öknar. Men²⁴⁷⁹ omständigheterna hafva förändrat, förtviflans dystra skuggor hafva åter vikit, eller åtminstone för en tid skingrat sig, och jag andas²⁴⁸⁰ nu för andra gången på Asiens jord. Under min²⁴⁸¹ hitresa erhöj jag af H^r Statsrådet jemte ett exemplar af Stuckenbergs Hydrographie öfver Ryssland ett förnyadt uppdrag att samla bidrag till utredande af wattendragen i detta Utopien. Om en förut gifven försäkran öfverhufvud har något att betyda, så kan H^r Statsrådet wara derom öfvertygad, att jag reser med öppna ögon och med²⁴⁸² omsorg anmärker allt, som möter mig på wägen. Att det oaktadt mina anmärkningar i hydrographiskt hänseende ej skola²⁴⁸³ blifva särdeles rikhaltiga, kan jag ty²⁴⁸⁴ värr förutse, då jag tager i betraktande mängden och

beskaffenheten af de ämnen, som under resan skola blifva föremålet för min uppmärksamhet. Hufvud-ändamålet för min resa är både²⁴⁸⁵ enligt Akademiens och min egen önskan:²⁴⁸⁶ studium af menniskan, Att dermed äfven förena ❖ studium af naturen är alltid ett svårt problem; och i närvarande fall ökas svårigheterna ännu²⁴⁸⁷ derigenom, att jag, för att finna mitt *genus hominum*, nödgas aflägsna mig ifrån wattendragen. Dessa äro redan i sjelfva Sibirien till en stor del inkräktade af Ryssar; – Samoiederne nomadisera på ställen, dit vägen går öfver hedar och morass men icke efter flodbäddar. Allt²⁴⁸⁸ detta oakadt skall jag, så vidt omständigheterna medgifva, bibehålla²⁴⁸⁹ äfven H^r Statsrådets uppdrag i minnet och efter²⁴⁹⁰ mina svaga²⁴⁹¹ krafter söka²⁴⁹² att i hvarje hänseende befordra en²⁴⁹³ närmare kännedom af Sibirien. Att för öfrigt de till Ryska Hydrographien hörande ämnen äfven²⁴⁹⁴ hitintills ej blifvit af mig alldeles förbisedda²⁴⁹⁵, önskar jag få ådagalägga genom några meddelanden i den Mesenska kretsen af Archangelska Guvernementet. Nämnda krets omfattar den omätliga landsträcka som är belägen emellan Ishafvet²⁴⁹⁶ i norr, Hwita hafvet och Pinega-kretsen i väster, Guvernementet Wologda i söder, Kara-floden och Uralska bergen i öster. Detta land kan²⁴⁹⁷ så väl i ethnographiskt, som geographiskt hänseende indelas i tvenne hälfter, hvilka från hvarandra afskiljas genom floderna, *Pjosa*, *Tsilma* och medlersta loppet af *Petschora*²⁴⁹⁸. Den²⁴⁹⁹ södra²⁵⁰⁰ af dessa hälfter är befolkad med Ryssar och Syrjäner, hvilka ännu²⁵⁰¹ idka åkerbruk och boskapsskötsel samt syssetsätta sig [med] alla

- 2471 *lefva mest* || lefva
 2472 *förek.* || 1. eger tundran || 2. finnes
 2473 *råttor* || 1. mossor || 2. möss
 2474 *möss* || ~ och öfverhufvud sådana djurslag
 2475 *blef [...]* *anmodad* || 1. fick jag ~ i uppdrag || 2. erhöj jag ~ i uppdrag
 2476 *bidrag* || en liten skärf
 2477 *Ryska* || höga
 2478 *hydrographiska förhållanden* || 1. hydro[graphiska] || 2. wattensystemer
 2479 *Men [...]* *hitresa* || Men likasom mången gång ett helt orangerie af de skönaste förhoppningar ögonblickligt försvinner, så händer det lyckligtvis äfven stundom, att förtviflans dystra skuggor kunna [addition above the line: förjagas, eller] för en tid besvärjas. Hemmets sol har åter upplifvat mina svigtande krafter ~~att~~ och satt mig i stånd att för andra gången beträda Asiens jord – med hvilken framgång, må tiden utwisa. Under sjelfwa min resa till Sibirien
 2480 *andas [...]* *gången* || har nu för andra gången beträdt
 2481 *min hitresa* || hitresan
 2482 *med [...]* *anmärker* || bemärker
 2483 *skola* || kunna
 2484 *ty wärr* || dock
 2485 *både enligt* || enligt
 2486 *önskan: studium* || 1. önskan att || 2. önskan <-->
 2487 *ännu derigenom* || derigenom
 2488 *Allt [...]* *oaktadt* || Emellertid
 2489 *bibehålla* || äfven
 2490 *efter* || enligt
 2491 *svaga krafter* || krafter
 2492 *söka [...]* *hänseende* || söka
 2493 *en [...]* *Sibirien* || Sibiriens kännedom uti hvarje hänseende
 2494 *äfven* || ej
 2495 *förbisedda* || åsidosatta
 2496 *Ishafvet* || H[wita]
 2497 *kan [...]* *indelas* || består ~ hänseende af
 2498 *Petschora* || ~ och *Usa* (*Uusa*)

- 2499 *Den [...] nomadiserande Samoje-der.* || Denna sålunda ifrån vester till öster uppdragna linj gräns-linie kan med afseende å landets kultur gälla såsom en slags ~~polcirkel~~ polar-cirkel, Den norra af dessa hälfter utgör den så kallade tundran, och som genomströfväs af nomadiserande Samoje-der.
- 2500 *södra* || sednare deremot
- 2501 *ännu idka* || idka
- 2502 *norra* || södra
- 2503 *för all odling* || och såsom det tyckes, ~
- 2504 *otillgänglig* || ofruktbar
- 2505 *den* || dem
- 2506 *upp* || upphöj[da]
- 2507 *de sprida sig* || breda ut
- 2508 *i en* || 1. ~ || 2. ut[an]
- 2509 *utan [...] mest* || 1. <--> || 2. och lefva derföre mest
- 2510 *djur* || djurslag
- 2511 What Castrén describes here is the so-called southern tundra. The whole of northern Eurasia is within the tundra zone. Северная энциклопедия 2004: 973-974. (TS)
- 2512 *större* || små
- 2513 *Den [...] ibland dem* || 1. Det egentliga w[attendraget] || 2. Det hufvudsakliga watten-draget är inom
- 2514 *tvenne* || den
- 2515 *Petschora* || Pescha
- 2516 *Efter* || Denna
- 2517 *med* || <sås[om]>
- 2518 *sjelfwa folkets* || folk[ets]
- 2519 *och Pjoscha-floden.* || allt intill Pjoscha-floden i söder. Sjelffa [sic] staden *Mesen* tillhör den Kaninska tundran, hvilken i söder sträcker sig ända till sloboden *Lamoschnja* 18 verst söder om staden.

☞ 575

slags landtmannawärf. Den ☞ norra²⁵⁰² deremot utgör en ofruktbar, för²⁵⁰³ all odling otillgänglig²⁵⁰⁴ tundra, som genomströfväs af nomadiserande Samoje-der. Inom den sednare, den²⁵⁰⁵ polara delen af landet aftager och hopkrymper under den eviga frosten allt animalt och vegetabiliskt lif. Träden förmå ej att skjuta upp²⁵⁰⁶ i höjden, utan de²⁵⁰⁷ sprida sig genaßt wid jord-ytan i²⁵⁰⁸ en mängd smärre grenar utan saft och märg. Växterna wåga ej afhölja sina ädlare delar, utan²⁵⁰⁹ lefwa meßt såsom cryptogamer. Bland djur²⁵¹⁰ förekomma här, utom renen, endast råfvar, fjällrackor, möss, råttor och öfverhufvud sådana familjer, som bo och para sig under jorden.²⁵¹¹ Till sin yttre beskaffenhet är nejden låg, skoglös, kärruppfylld och genomskuren af en oräknelig mängd större²⁵¹² och mindre floder. Den²⁵¹³ största ibland dem är Petschora, hvilken under sitt nedersta lopp afdelar den Mesenska tundran uti tvenne hälfter: den östra eller den stora tundran (тундра Болшеземельская) och den *vestra* hälften, som åter innefattar tvenne²⁵¹⁴ tundror: den *Timanska* emellan floderna Petschora²⁵¹⁵ och Pjoscha, samt den *Kaninska* emellan Pjoscha och Hvita Hafvet. Efter²⁵¹⁶ indelning af landet öfverensstämmer med²⁵¹⁷ sjelfwa²⁵¹⁸ folkets så väl civila som ecclesiasti[s]ka indelning uti Kaninska, Timanska och Bolschesemelska Samoje-der, hvilka äfven till språk och seder i någon mon skilja sig från hvarandra. På den Kaninska tundran har man vidare att märka halfön *Kanin Nos* samt det fasta landet emellan Hvita Hafvet och²⁵¹⁹ Pjoscha-floden ☞ af den Timanska tundran kallas landet emellan Kolokolska viken

☞ 576

(Колокольковская губа) och Petschora-floden²⁵²⁰ af Samoiederne: *Laptá*, d. ä. lågt land, af Ryssarne: *lilla tundran* (тундра Малоземельская) i motsatts mot den stora öster om Petschora belägna (тундра Болшеземельская). Till följe af wissa renbeten rörande stridigheter har i sednare tider den stora²⁵²¹ tundran blifvit på något godtyckligt sätt fördelad emellan de under Puštoserska, Uštzymska och Ischemska vološterna lydande Samoieder; men denna indelning saknar laga sanction och skall vara tillwägabragt genom Syrjänska²⁵²² bönder, hvilka, efter att först hafva tillvällat sig de²⁵²³ Ishemska Samoieders renar, äfven ville komma i uteslutande besittning af deras land.^{xiii} ²⁵²⁴ Samtliga dessa tundror ega åt²⁵²⁵ sin sydliga sida en

 577

xiii. Man berättar härom följande skandalösa historia. Sedan Ishemska Syrjäner, såsom till och med authenti[s]ka documenter utvisa, genom mord, plundring och bedrägerier af alla slag afhändt de under samma vološt lydande Samoieder största delen af deras renhjordar, wille de nu äfven försäkra sig om tjenliga betesmarker för sina renar. För sådant ändamål anhöllo de hos Landträtten i Mesen uti Ishemska Samoieders namn, att sydöstra delen af den Bolschesemelska tundran, d. ä. Usa med närliggande floder, måtte beviljas Samoieder af deras vološt, men den nordvästra delen åter tillfalla Samoieder af de tvenne öfriga vološter. Sedan denna anhållan af Landträtten äfven blef beviljad, kom den östra delen af tundran nästan uteslutande i Syrjäners ego, ty de Ishemska Samoiederne ega, såsom sagt, obetydliga renhjordar, och de öfriga Samoieder äro genom Landträttens dom afstängda ifrån den Ischemska tundran.

- 2520 *Petschora-floden* || *Petschora-viken*
 2521 *stora* || *Bo[Ischesemelskaja]*
 2522 *Syrjänska [...]* efter || 1. *Syrjänska*, hvilka efter att hafva tillvällat || 2. *Syrjänska bönder*, hvilka, först efter rof och bedrägeri
 2523 *de Ishemska* || 1. *S[amoiedernes]* || 2. *de Ischemska*
 2524 See also p. 522–523.
 Changes in the footnote:
afhändt || till
största [...] *deras renhjordar* || *deras renhjordar*
renar || 1. *hjordar* || 2. *egna anhöllo [...]* i *Mesen* || *anhöllo de sydöstra* || *sydvestra måtte beviljas* || *måste tilldelas delen* || at [åter] *tillfalla* || *färd[as]*
kom || *stagnade renhjordar* || *h[jordar]*
Samoieder || *Samoiederne*
 2525 *åt* || <->

- 2526 *men naturligare* || men med afseende å
- 2527 *tjena [...] förena* || som tjena till att föra
- 2528 Castrén appears to mean the Timan ridge, a long ridge running from the south-east to the north-west around N64°37' E50°23' or its highest point, Četlasskij kamen'. (TS)
- 2529 *på [...]* || mott [mötte]
- 2530 *utloppet af Somsja* || flodens mynning
- 2531 *Januari* || ~ № 31.
- 2532 *Petersburg* || ~ genom dess Ord-föran[de]
- 2533 *några bilagga* || medsända
- 2534 *Hydrographie, omfattande [...]* Ob. || 1. De medsända utdragen || 2. Utdragen innefatta omfatta strömsystemerna Ob flodsystemerna Petschora, Dvina samt Ob samt en mängd i det Euro-pæ i Europ. Ryssland samt Ob i Si och Irtisch i Sibirien.
- 2535 *omfattande* || m
- 2536 *Ehuru [...] sådant wärf* || 1. Ehuru det || 2. Ehuru gerna jag önskade uppfylla detta för mig smickrande [uppdrag] har dock min resas riktning varit sada [sådan] || 3. Ehu[ru] || 4. Huru smickrande detta uppdrag för mig äfven är, känner jag mig icke ej i stånd att behörigen uppfylla detsamma. || 5. Huru smickrande detta uppdrag äfven är, känner jag mig ej i stånd att behörigen uppfylla detsamma, emedan min resas riktning var hitintills varit, att jag sällan kommit [i] beror. [beröring] || 6. Ehuru smickrad || 7. Ehuru smickrad g
- 2537 *nödgas [...] wärf* || 1. nödgas || 2. har dock ändamålet, riktningen, beskaffenheten varit af min resa
- 2538 *Det [...] ändamålet* || 1. Ändamålet || 2. Det ändamål || 3. Ändamålet
- 2539 *språken* || språkets
- 2540 *steder [...] Mythologie* || 1. historia, mythologie och öfriga eth[no-graphiska] || 2. seder, lefnadssätt,

af ålder bestämd gräns, hvarigenom nästan hela den Mesenska kretsen faller inom tundrornas område, men²⁵²⁶ naturligare är i hvarje hänseende den af mig uppdragna gränslinie längsmed floderna Pjosa, Tsilma och Petschora.

I hydrographiskt hänseende äro bland de tre tundror, hvilkas gränсор nu i korthet blifvit utstakade, den Kaninska och Timanska af föga märkwärdighet. De sakna ett sammanhängande watten-system. Alla de oräkneliga små floder, som inom dem upprinna ur kärrens dy, skrida genom det låga landet hvar sin ensliga bana till hafvet. De möta under sitt korta lopp inga hinder, som skulle störa deras bana och tjena²⁵²⁷ till att förena dem med andra nästlöpande floder. Obetydliga äro i synnerhet floderna på den Kaninska tundran. Den Timanska eger genom berget *Tschaitsin* eller *Timanskij kamen*²⁵²⁸ en mera ojemn karakter, i anledning hvaraf på denna tundra bildat sig ett par större floder (*Pjoscha* och *Indiga*); men det korta afståndet till hafvet har äfven här hindrat uppkomsten af några betydande elfvar. Den Timanska är ock jämförelsevis rikare på sjöar, än den Kaninska, hvarest blott *Osero Okladnikovo* och sjön *Wishas* skola vara af någon betydenhet. Bland antalet af floder, som på²⁵²⁹ den Kaninska tundran mötte mig under resan ifrån Mesen upp till Kanin Nos förtjena enda följande att omnämnas: *Sjomsha* upprinner ur en liten sjö vid namn Mjelkoje och utfaller i Hvita Hafvet tätt invid mynningen af floden Mesen. Wid utloppet²⁵³⁰ af Somsja finnes en Rysk by med samma namn, belägen 40 verst norr om staden Mesen[.]

Medelst skrifvelse af den 14 Januari²⁵³¹ innewarande år har Kejsers[liga] Wet[enskap]s Akad[emien] i Petersburg²⁵³² uppmanat mig att meddela commentarier till några²⁵³³ bilagga utdrag ur Rysslands äldre Hydrographie²⁵³⁴, omfattande²⁵³⁵ flodsystemerna *Petshora, Dwina, Irtish* och *Ob*. Ehuru²⁵³⁶ gerna jag önskade uppfylla detta för mig lika smickrande, som för wetenskapen viktiga uppdrag, nödgas²⁵³⁷ jag förklara mig fullkomlig oskicklig till ett sådant wärf. Det²⁵³⁸ hufvudsakliga ändamålet för min [resa] har hitintills varit en utredning af de Lappska och Samojediska språken²⁵³⁹, samt de begge folkens seder²⁵⁴⁰, lefnadssätt, och Myth[ologie]. Ledd af detta ändamål har jag under mina resor ej kunnat åtfölja loppet²⁵⁴¹ af stora, vanl[igtvis] med andra stammar befolkade [floder]²⁵⁴², utan min bana²⁵⁴³ har till det mesta försiggått i²⁵⁴⁴ nejder, der blott smärre²⁵⁴⁵ bäckar och sjöar varit att anträffas.²⁵⁴⁶ Bland de uppgifna floderna äro²⁵⁴⁷ Petschora och Uusa snart sagdt de²⁵⁴⁸ enda, hvarpå jag tillryggal[ag]dt några dagsresor²⁵⁴⁹ sedan den, under sistl[idne]²⁵⁵⁰. Efter fulländad resa i Beresowska krets af Tob[olska Guvernementet] hoppas jag kunna lemna några bidrag till utredande af det²⁵⁵¹ mäktiga flodsystem, som i²⁵⁵² fl[ere] riktningar genomskär d[e]tta land. Wid detta tillfälle vill jag allenast tillsända akademien några geogr[aphiska] anm[ärkning]ar öfver den nordl[iga] delen af Mesenska kretsen innehållande i det närmaste endast en nomenclatur till de floder, hvilka²⁵⁵³

Gudar || 3. seder, lefnadssätt, Gudalära

2541 *loppet af [floder]* || 1. stora och widstr[äckta] || 2. loppet af stora <-> || 3. loppet af stora vanl[igtvis] af || 4. loppet af stora med andra stammar bebodda befolkade floder, utan mina stigar || 5. loppet af stora floder, ty dessa äro vanl.

2542 Mscr: folkstammar

2543 *bana* || väg

2544 *i [...] anträffas* || 1. på Lapplands fjäll och Samojediens || 2. i no[r]dliga || 3. på ödsliga tundror ant[ingen] || 4. på fjäll eller ödsliga tundror, h[varest] || 5. i nejder hvarest || 6. på de Lappska fjällen och de Samojediska Samojediens tundror, hvarest

2545 *smärre [...] sjöar* || en fjällbäck

2546 *[...] anträffas.* || 1. ~ Sålunda är Dwina för mig endast b[ekant] || 2. ~ Sålunda är Dwina || 3. ~ Sålunda har jag vid på Dwina endast tillryggalagt de Dwina <-> <--->

2547 *äro [...] Uusa* || 1. är Petschora den enda <---> || 2. äro Petschora och d[ess] || 3. äro Petschora med dess biflod Uusa

2548 *de enda* || 1. den enda || 2. den enda hufvudflod

2549 *dagsresor sedan [...]* || 1. dagsresor. Enl[igt] min närw[arande] || 2. dagsresor. Enligt denna rese-plan || 3. dagsresor, men just dessa floder äro och torde för det närw[arande] allt allra minst || 4. dagsresor, men just denna flod torde allra minst behöfva

2550 *sistl.* || ~ sommar. [Castrén seems to have forgotten something of this clause.]

2551 *det [...] flodsystem* || flo[dsystemet]

2552 *i fl. [...]* || ge[nomskär]

2553 *hvilka* || som

2554 *landets* || nordens

2555 *Hydrographiska* || 1. ~ || 2. Geographiska

2556 *den* || d[en]na

2557 *sydvest* || vester

2558 *floden* || Ka[ra]

- 2559 bergs-/ryggen
 2560 *Emot söder* || I söder e[ger]
 2561 *landet [...] gränser* || 1. <-> || 2. landet ej några naturliga gräns<-->er || 3. kretsen inga naturliga gräns<-->er, den stöter i vester till P || 4. kretsen inga naturliga gränser, den skiljes
 2562 Mscr: den har
 2563 *rålinien* || gränslinien
 2564 *Uralska bergstoppen* || bergstop[pen]
 2565 Mount Sablja at N64°46'12" E58°53'19", 1497 m above sea-level. (TS)
 2566 *med [...] söder* || 1. nästan i vestlig riktning *emot* längsmed *Wologska Guvernementet* Vologda || 2. i vestlig riktning något bortom floden || 3. i en mot söder ngd nedböjd
 2567 *Waschka* || förbi ~ [Castrén has forgotten to add the preposition]
 2568 *emot* || denna
 2569 *samma riktning* || sin nordl[iga] riktning i flera smärre böjningar
 2570 *allt [...] Samojeder.* || 1. emellan Samojed-landet || 2. emellan Samojedernes och Ryssa[rnes] || 3. emellan Samojediska och Ryska <-> || 4. emellan Samojeders och Ryska bebyggares områden [addition above the line: i Arch[angelska] guvern[ementet].] <-> ~~från~~ Wid Lamprožnja belägen 18 verst ~~söder~~ v[ester] om ~~M[esen]~~ floden Mesen, bryter sig rå-linjen åt norr och når [addition above the line: snart] i denna riktning Hvita havets strand.
 2571 [...] *Mesen.* || 1. ~ Landet bebos ~~längs~~ ~~etter~~ ~~vid~~ ~~emot~~ sin sydliga gräns af Ryssar och Syrjäner; den nordliga delen genomströfwat af nomadiserande Samojeder. || 2. D[etta] || 3. Å || 4. Den nordliga delen af detta [addition above the line: stora] område a utgöres af ett skoglöst slättland (tundra), som genomströfwat af nomad[iserande] Samojeder, ~~samt~~ Ryssar och Syrjäner. Den sydliga skogbewexta delen bebos af åkerbrukande Ryssar och Syrjäner. ~~De~~ ~~begge~~

mött mig under resan i detta land. Till riktande af afh[andlingen]s innehåll meddelas några anm[ärkningar] öfver landets²⁵⁵⁴ innew[ånare].

Hydrographiska²⁵⁵⁵ anmärkningar
 öfver den Mesenska kretsen af
 Archangelska Guvernem[entet]

Den <---> omätliga landsträcka, som utgöres af den²⁵⁵⁶ så k[al]l[a]de Mesenska kretsen, begränsas i n[orr] af Ishafvet, i sydvest²⁵⁵⁷ af Hvita hafvet, i öster af floden²⁵⁵⁸ Kara samt den Uralska bergsryggen²⁵⁵⁹. *Emot*²⁵⁶⁰ söder och sydvest eger landet²⁵⁶¹ inga naturliga gränser, den²⁵⁶² habituellt uppdragna rålinien²⁵⁶³ löper ifrån Uralska²⁵⁶⁴ bergstoppen Sablja²⁵⁶⁵ med²⁵⁶⁶ en ansen[ig] böjning[ing] åt söder *Waschka*²⁵⁶⁷, en af Mesens bifloder, böjer sig här åt nordvest och fullföljer *emot*²⁵⁶⁸ den Pinegska kretsen ~~samma~~²⁵⁶⁹ riktning (intill sloboden Lampochna; som af ålder utgjort en gränspunkt[.] allt²⁵⁷⁰ intill Hwita havets strand, som hon når något söder om Mesen.²⁵⁷¹ Ehuru²⁵⁷² således den Mesenska kretsen i administrativt²⁵⁷³ hänseende ej eger någon g[enom] fysiska²⁵⁷⁴ förhållanden bestämd gräns, *emot* söder²⁵⁷⁵ har dock naturen²⁵⁷⁶ utstakat wisa²⁵⁷⁷ rämärken, hvilka äro alltför skarpa²⁵⁷⁸ för att kunna lemnas²⁵⁷⁹ ur sigte. Uppå det Mesenska slättlandet upprinna tvenne floder, Pjosa och Tsilma²⁵⁸⁰ hvilkas källor äro skilda²⁵⁸¹ från h[varan]dra blott g[enom] ett ringa afstånd. Dessa²⁵⁸² floder,²⁵⁸³ hvilka u[t]falla Den förra i Mesen, den sednare med Petschora bilda med den sistnämnda en

581 gränslinie²⁵⁸⁴, som²⁵⁸⁵ ungefär i samma östliga riktning sträcker sig ända till floden Uusa och härifrån²⁵⁸⁶ vidare nord²⁵⁸⁷ ost²⁵⁸⁸ sträckning fortgår till Ural. Denna gränslinie är af största vikt både i geographiskt²⁵⁸⁹ och ethnographiskt hänseende. Ty²⁵⁹⁰ för det första antager naturen här²⁵⁹¹ en fullkomlig polar-karakter, och²⁵⁹² för det andra utgör ju²⁵⁹³ denna linie redan af ålder gränsen²⁵⁹⁴ emellan nomadiserande Samojeders²⁵⁹⁵ område i norr, samt Ryssar²⁵⁹⁶ och Syrjäner²⁵⁹⁷ i söder.²⁵⁹⁸ Ifrågawarande²⁵⁹⁹ [floder] utgöra alltså södra²⁶⁰⁰ gränsen af den²⁶⁰¹ Samojediska tundran, såsom landet af Ryssarne. Denna tundra sönderdelas åter genom²⁶⁰² floden Petschora i tvenne hälfter, neml[igen] den Bolschesemelska tundran i öster²⁶⁰³, samt de Kaninska och Timanska tundrorna, hvilka från hvarannan åtskiljas g[enom] floden Pjossa, som utfaller i västra hörnet af Tscheskaja Guba.

583

2.

I hydrogr[aphiskt] häns[eende] äro bland de tre tundrorna, hv[il]kas gränser nu i korthet bl[ifvit] utstakade, den²⁶⁰⁴ Kaninska och Timanska af föga märkwärdighet²⁶⁰⁵, ty de sakna ett²⁶⁰⁶ större, sammanhängande watenssystem.²⁶⁰⁷ Alla de oräkneliga små floder, som inom dem upprinna ur kärrens²⁶⁰⁸ dy, skrida genom²⁶⁰⁹ det låga landet²⁶¹⁰ hvar sin ensliga²⁶¹¹ bana till²⁶¹² hafvet. De möta under sitt korta lopp inga impedimenter²⁶¹³, som skulle tjena till att störa deras bana och föra dem tillsamman med andra närlöpande floder. Obetydliga²⁶¹⁴ äro i synnerhet den²⁶¹⁵

sistnämnda De tvenne sistnämnda folkstammar äro talrikast bosatta inom den sydliga dele[n]

- 2572 Ehuru således || Ehuru
 2573 administrativt || 1. politisk[t] || 2. ej
 2574 fysiska || naturlig[a]
 2575 söder || Wologdska Guvernementet
 2576 naturen || 1. ~ i den Mesenska || 2. ~ i de södra del[arna] af
 2577 wissa || 1. na [några] || 2. wissa andra
 2578 skarpa || påtagliga
 2579 lemnas || 1. unds || 2. förbises
 2580 Tsilma || ~ tätt invid hvarandra
 2581 skilda || en
 2582 Dessa [...] Petschora. || 1. Bland dem löper den förra i östlig vestlig riktning till floden Mesen, den sednare <----> tager en ostlig direction och uttömmar sig i Petschora, hvilken je<----> in<--> hitintills äfven fl<----> hwars hitintills warit ifrån öster till vester. Sistn[ämnda]
 2583 floder, hvilka || 1. floder bilda med Petschora || 2. floder utfalla
 2584 gränslinie || <->
 2585 som [...] Uusa || 1. som med få g ojemnheter sträcker sig ända till Uusa floden Uusas utlopp i Petschora. || 2. som g med få ojemn[heter] || 3. som i östlig || 4. som ungefär i s[amma] || 5. en || 6. som med föga rubbad || 7. som med få
 2586 härifrån vidare || långsefter sistnämnda flod
 2587 <nord ost> [...] Ural || 1. fortgår i något föändr[ad] || 2. fortgår mot || 3. nordl[ig]
 2588 ost || ostlig
 2589 geographiskt || fysiskt
 2590 Ty [...] || Ty det är
 2591 här || 1. här sin || 2. norr om denna linie
 2592 och [...] || om ock sjelfva polar-cirkeln bör sökas någon grad högre upp. Wid de af de tre nämnda floder-na Iseh Pjossa, Tsilma och Petschora finnas <tri>fves om anträffas ännu några spår till landtmanna-odling,

- men högre norr är landet en ~~full-~~
~~komlig~~ djup ödemark, kallad af *tund-*
ra. Här upphör ~~skogen~~ granskogen
- 2593 *just denna* || denna
- 2594 *redan [...] gränsen* || gränsen
- 2595 *Samojeders område* || Samojeder
- 2596 *Ryssar* || fastboende ~
- 2597 *Syrjäner i söder* || Syrjäner
- 2598 [...] i söder. || 1. ~ Det händer wäl undantagswis, att Samojeder [öfwerträder] denna sig af ålder bestämda rå, likasom å andra s Ryssar andra sidan anträffas här och der ännu wid i Pustosersk. Här upphör åkerbruket och all landtmanna-odling; || 2. ~ Undantagswis öfwerträder wäl Ryssar
- 2599 Before this a note in the mscr:
Obs. Polar-cirkeln
Gradueringen af chartan.
Jemförelse med Finland. Productiviteten – Öster – af öster – solens Obdorsk
- 2600 *södra* || den sydliga
- 2601 *den* || dem
- 2602 *genom [...]* || i tvenn[e]
- 2603 *öster* || norr
- 2604 *den* || b
- 2605 *märkwärdighet*, || 1. betydighet. || 2. märkwärdighet. De bilda ej n[ågon] || 3. märkwärdighet. De ega ej
- 2606 *ett* || något
- 2607 *wattensystem*. || wattensystem, utan
- 2608 *kärrens dy* || kärren
- 2609 *genom* || 1. uti || 2. långsefter de
- 2610 *landet* || ~ uti
- 2611 *ensliga bana* || 1. väg b || 2. ba[na]
- 2612 *till* || b
- 2613 *impedimenter* || h[inder]
- 2614 *Obetydliga äro [...]* || 1. På den Tim[anska] || 2. Den T[imanska]
- 2615 *den [...] floder* || 1. floderna på den Kaninska tundran || 2. den Kaninska tundrans floder den Timanska är genom || 3. den Kaninska tundrans floder den Timanska tjenar || 4. floderna på den Kaninska tundran [Structure of the versions 2–4 unclear.]
- 2616 *Det Timanska [...]* || 1. Berget Tschaischin gifver åt den Timanska

Kaninska tundrans floder. Det²⁶¹⁶ Timanska landet har genom berget Tschaischin en mera ojemn karakter, i anl[edning] hvaraf²⁶¹⁷ på denna tundra bildat sig ett par större²⁶¹⁸ floder²⁶¹⁹ men det korta afståndet till hafvet har äfven här hindrat uppkomsten af några betydande elfvar. Den Timanska tundran är ock jemförelsewis rikare på sjöar; på den Kaninska skola blott sjön Okladnikovo²⁶²⁰ (оз[еро] Окл[адниково]) samt invid Mesen samt *Wiijas* vara af någon betydighet. Bland antalet af floder²⁶²¹, som mötte mig på vägen ifrån Mesen upp till Kanin Nos, må²⁶²² följande omnämnas:

*Somsja*²⁶²³ ([Сомжа]) med²⁶²⁴ en²⁶²⁵ liten Rysk by af samma namn, belägen²⁶²⁶ vid flodens utlopp 40 verst ifrån²⁶²⁷ staden Mesen. Somsja upprinner ur en liten sjö, vid namn Mjolkoe och eger²⁶²⁸ sitt utlopp²⁶²⁹ i hafvet vid mynningen af floden Mesen. Innewånarne i byn Somsja ega renhjordar och drifva en stark handel med Samojederna, hvilka om hösten församla sig här, dels för att afyttra sina varor och förse sig med förnödenheter till wintern, dels för²⁶³⁰ att aflefferera sin skatt men hufvuds[akligen] för att tillfredsställa sin allmänt kända böjelse för brännvin.

Mgla utfaller i hafvet, 30 verst norr om Somsja. Wid utloppet²⁶³¹ af floden stå tvenne gårdar, bebodda af Ryska inwånare.

Nes, den wigtigaste af alla floder på den Kaninska tundran, emedan här bildat sig en liten Rysk colonie 15 verst ofvanom²⁶³² flodens utlopp i Hvita Hafvet. ❖ Colonien²⁶³³ består allenaft af nio hus²⁶³⁴, som bebos af fattiga, såsom borgare i Mesen inskrifna

Ryssar, h[vil]ka lifnära sig medelst boskaps-sköttsel²⁶³⁵, fiske,²⁶³⁶ jagt och Samojed-handel. Fordom²⁶³⁷ var²⁶³⁸ Nes samlingsplatsen för Samojederne under höstmånaderne, men sedan brännvinsförsäljningen blifvit försatt till Somsja, är Nes föga besökt, fastän här 18[31]²⁶³⁹ uppbygdes en kyrka för deras behof.²⁶⁴⁰

Уза и Соца utfalla den förra i Hvita H[afvet] eller på R[yska] så k[alla]de Канюшинская губа, den sednare uti det innersta hörnet af Tscheskaja Guba. Genom²⁶⁴¹ dessa floder är Kanin Nos nästan afskiljd från fasta landet, ty de nämnda flodernas källor ligga så nära intill h[varan]dra, att Samoje[derne] med²⁶⁴² små båtar komma ifrån den sidan af halfön till den andra.²⁶⁴³ Sjelfwa Kanin²⁶⁴⁴ Nos blef af mig öbesökt, emedan Samoje[derne] under vintern 1843 mangrannt hade öfvergifvit halfön. Här-till²⁶⁴⁵ sades anl[edningen] warit den, att det ymniga regnet under hösten starkt²⁶⁴⁶ uppblött [den]²⁶⁴⁷ lågländta, sanko och fuktiga tundran²⁶⁴⁸, hvarefter snart²⁶⁴⁹ inträffade häftiga²⁶⁵⁰ froster öfverdragit mossorne med en is, som²⁶⁵¹ renen ej²⁶⁵² kunde g[enom]-bryta för att finna sig föda. Sådant²⁶⁵³ skall ej sällan intr[äffa] på den Kaninska Halfön, och²⁶⁵⁴ är en stor olycka för Samoje[derne] h[vil]ka h[äri]g[enom] beröfwat sitt hafsfänge, som²⁶⁵⁵ här skall vara mycket gifvande, i s[ynner]h[et] omkring näset *Mikulkin*. Samoje[derne] nödgas då sammantränga på det fasta landet af Kaninska tundran samt vid den Timanska stranden. Desse²⁶⁵⁶ utlade för mig korteligen landets läge samt besk[a]ff[en]h[et] och namngåfvo följande

tundran en <----> mera ojemn karakter, som kunde kunde <---> möjligtvis skulle tillåta en bildning af
 2617 *i anl[edning] hvaraf* || och det har
 2618 *större* || 1. ~ || 2. mera betydande
 2619 *floder* || 1. ~ (Pjosja) och *Indiga*), som förtjena, || 2. ~ (Pjosja) och *Indiga*), men öfverhufvud || 3. ~ (Pjosja) och *Indiga*), som åter förtjena <---->

- 2620 *Okladnikovo* || Ок[ладниково]
 2621 *floder [...]* Nos || floder
 2622 *må följande* || kunna på sistn[ämnda]
 2623 *Somsja* || 1. <-> || 2. *Puj*, b[elägen] || 3. I || 4. *Somsja*, be[lägen]
 2624 *med en [...]* || 1. belägen || 2. utfaller
 2625 *en [...]* by || en by
 2626 *belägen [...]* 40 || belägen 40
 2627 *ifrån* || norr om
 2628 *eger [...]* *Mesen*. || utfaller i hafvet tätt invid utloppet mynningen af floden *Mesen*.
 2629 *utlopp i hafvet* || utlopp
 2630 *för* || och
 2631 *utloppet* || 1. utlop[pet] || 2. utf[all]
 2632 *ofvanom* || norr
 2633 *Colonien [...]* *Samojed-handel*. || 1. Colonien består af Mesenska borgare, hvilka redan i äldre || 2. Colonien består af Mesenska borgare, hvilka för en längre || 3. Colonien består af Mesenska borgare, hvilka utflyttat <-> || 4. Colonien består af Mesenska borgare, hvilka lockade af den fördelaktiga Samojed-först handeln, här uppfört sig || 5. Colonien består af Mesenska borgare, hvilka urspr[un]gligen endast tidtals uppehållit sig i Nes, och
 2634 *hus* || gårdar
 2635 Mscr: bokskapssköttsel
bokskapssköttsel, fiske, jagt och || bokskapssköttsel och
 2636 *fiske, jagt* above the line
 2637 *Fordom* || <---->
 2638 *var* || utg[jorde]
 2639 Castrén has left the end of the year open, 1831 in his travel description, see p. 448, 659.

- 2640 [...] *behof*. || 1. ~ Wid || 2. ~ Flod[en]
 2641 *Genom dessa [...] båtar* || 1. Deras källor upprinna så nära intill hv[ar-an]dra, att Samoj[ederne] stundom med båt kunna öfvergå ifrån T || 2. Deras [...] Samoj[ederne] sägas kunna med båt || 3. Deras [...] Samoj[ederne] sägas kunna stundom öfverfara med båt öfverfara
 2642 *med [...] komma* || 1. m[ed] || 2. sägas med båt stundom kunna || 3. med båt || 4. med små båtar färdas
 2643 *andra*. || andra, medelst en liten
 2644 *Kanin Nos* || den Kaninska halfön
 2645 *Härtill [...] warit* || 1. Anledn[ingen] härtill sades || 2. Sådant händer || 3. Detta händer, så ofta
 2646 *starkt* || <->
 2647 *Mscr: det*
 2648 *tundran* || landet
 2649 *snart* || g[enast]
 2650 *häftiga [...] ej kunde* || 1. så isbelagt alla n || 2. tundror || 3. tundror || 4. mossorna || 5. att renar omöjligen || 6. att renar ej kunde
 2651 *som* || h[vari]g[enom]
 2652 *ej* || upp
 2653 *Sådant [...] intr.* || 1. Af sådan anl[edning] hade de Kaninska || 2. Så ofta detta intr[äffar]
 2654 *och* || <---->
 2655 *som [...] gifvande* || 1. som de annars || 2. som de med fördel skola bedriffva va vid den wid va || 3. som <annars>
 2656 *Desse* || Af
 2657 *som* || ~ 1°
 2658 *löpa* || hafva sitt utlopp
 2659 *Чова* || <T>
 2660 *Чsh.* || <->
 2661 *min* || den
 2662 *Nes* || till
 2663 *Wisas* || *Wiisas*
 2664 *är* || af
 2665 *bäckar* || ~, och
 2666 *af* || på
 2667 *utfaller* || är och en

floder, som²⁶⁵⁷ [utfalla] i Hvita Hafvet, neml[igen] Ууза, Волосова, Кія, Шойна, Миска, Торна, Солница, Большая Бугреница, Мал[[ая] Б[угреница], Мозориха, 2do) som löpa²⁶⁵⁸ ve[stl]ig o[ch] östlig riktning flyta till Tscheska[ja] Guba: Чова²⁶⁵⁹, Голубица, Собака, Перепуска, Губиста, Жемчужна m. fl. 3) som hafva sitt lopp åt norr och utfalla i Чsh[eskaja Guba?]²⁶⁶⁰: Большая Камдалица, мал[ая] Камд[алица], Мыквина m. fl.

Då jag af ofvan anförd grund nödgades lemna min²⁶⁶¹ påtänkta resa till den Kan[inska] Halfön <-> ofullbordad, wände sig min kosa från Nes²⁶⁶² österut till den södra stranden af Tschesk[aja] Guba. Här mötte följande floder:

◆ 585 ◆

*Wisas*²⁶⁶³ eller *Wishas*, af Samojederne *Sambijaha* kallad – en ringa flod, som upprinner ur en sjö af samma namn[,] utfaller i innesta hörnet af Tschesk[aja] Guba. Wid flodens utlopp finnes en Rysk inbyggare.

Oma, på Samoj[ediska] *Häeta*, är²⁶⁶⁴ något större och upptager bifloden *Letinska*. *Oma* utfaller i hafvet 30 v[er]st öster om *Wisas*.

Paltsowa, *Panowa*, *Omitsa*, *Petschanka* äro föga mera än bäckar²⁶⁶⁵. De hafva samtliga sitt utlopp i hafvet.

Snopa, af²⁶⁶⁶ Sam[ojederne] *Jieta* benäm[n]d, utfaller²⁶⁶⁷ i hafvet. Floden är af ringa storlek, men d[eri]g[enom] anmärkningsvärd, och²⁶⁶⁸ blott d[eri]g[enom] anmärkningsvärd, att äfven här lefva några Ryska familjer.

Snopitsa, *Grabesnoj* m. fl. smärre bäckar²⁶⁶⁹, som utfalla i hafvet.

Pjosja kallas af Samojederne *Peasti*, och upprinner²⁶⁷⁰ ur berget²⁶⁷¹ *Tschaischin*, utfaller i *Tscheskaja Guba*, samt upptager i sig flere²⁶⁷² smärre bifloder, såsom *Jegorewa*, *Gusinets*[.] I²⁶⁷³ förhållande till de öfriga fl[oderna] på Kan[inska] och Tim[anska] tundran] *Pjosja*²⁶⁷⁴ hör till de större. Den är derföre²⁶⁷⁵ bestämd till gräns emellan de begge²⁶⁷⁶ tundrorna, fastän den²⁶⁷⁷ *Timanska Stranden*²⁶⁷⁸ rättel[igen]²⁶⁷⁹ begynner wid *Snopa*, och²⁶⁸⁰ af Samoj[ederne] äfven anses begynna vid *Snopa*. Fyrtio verst ofvanom flodens utlopp i hafvet finnes en kyrka för *Timanska Samoj[ederne]* samt några Ryska colonister. Ännu 20 verst nedanföre anträffas tvenne Ryska gårdar. Wid *Pjosja* fann jag en stark granskog, tjenlig till timmer. Nejden prisades²⁶⁸¹ för sina goda ängs-lägenheter, rikedom på fiske, fogel och annan willebråd. *Pjosja* är snart sagdt det enda [flod] på de Kan[inska] och Tim[anska] tundrorna, i hvars skogar björnen uppehåller sig.

Nu följer en rad af smärre [floder], h[vil]ka samtl[iga] taga sitt urspr[ung] ifrån *Tschaischin* och utfalla i hafvet på²⁶⁸² ringa afstånd från hvarandra. Dessa²⁶⁸³ äro:

Pjosjitsa, *Prisetjenok*, *Prisjetinitsa*, *Pe-suusna*, *Wolonga* med dess biflod *Travjanka*, *Suwoina*, *Peuanka*, *Peredni*, *Welika*, *Sobnoj*, *Tscherna*, *Wäsakoj*, *Lemtsa*, m. fl.²⁶⁸⁴

◆ 586 ◆

Indiga l.²⁶⁸⁵ *Indeka*, som af Samojeder-na kallas *Paejaha*, bergsflod, emedan hon uppväller²⁶⁸⁶ ur berget *Tshaischin*. *Indiga* är en ansenlig flod och upptager i sig flere bifloder, såsom: *Ijobka*, *Gusintsa*, *Bogatoj*, *Bäla* mf. Fyratio verst ofvanom flodens utlopp finnes en Rysk colonist.

- 2668 och [...] familjer] || 1. att här finnes en || 2. att här lefva några Ryska fami[ljer] || 3. att några
- 2669 bäckar || floder
- 2670 upprinner || 1. uppp || 2. an[tagen] || 3. är antagen till || 4. är en o
- 2671 berget *Tschaischin* || *Tschaischin* och
- 2672 flere [...] bifloder || en biflod *Gusinets*
- 2673 I [...] hör till || 1. I förhållande till de öfriga floderna på Kan[inska] och Tim[anska] tundrorna är *Pjosja* måhända den || 2. Näst *Indig[a]*
- 2674 *Pjosja* [...] större || 1. är || 2. *Pjosja* är en af de största och vidsträcktaste
- 2675 derföre || be[stämd]
- 2676 begge || Kan[inska]
- 2677 den || tu[n]dran]
- 2678 stranden || tu[n]dran]
- 2679 rättel. || eg[entligen]
- 2680 och [...] *Snopa* || 1. h[vil]ken flod Samoj[ederne] äfven sig emellan håller för en gränsflod || 2. hken flod Samojj. äfven uppgåfvo för || 3. hken flod Samojj. äfven för mig uppgåfvo såsom
- 2681 prisades || fr
- 2682 på || och
- 2683 Dessa || Bland
- 2684 m. fl. || 1. W || 2. o. s. v.
- 2685 l. || f
- 2686 uppväller || tager sitt

- 2687 *i* [...] *hvaraf* || <der> jag
 2688 *egen*[*tligen*] || ej kunde erhålla
 2689 *förteckning* || uppgift
 2690 *Chvostowa* || X[*востова*]
 2691 *Tsirowo* || *Jeedurtsaej* (P
 Čirovo (< *чуп*, 'whitefish'))
 2692 *Sam.* || J[*eedurtsaej*]
 2693 (*Nikatie*) || S[*eldovka*]
 2694 *m. fl.* || ~ Såsom ofvanföre nämndes,
 löper flyter Petschora i sitt neders-
 ta lopp midt emellan den Bolsch[*e-*
semelska] tundran i öster samt och
 Timanska i vester.
 2695 *dels* [...] *riktning* || dels en sydlig el-
 ler vestlig <-->
 2696 *och* || till
 2697 *öfver* || 1. ~ 2. harut [*härutinnan*] ||
 3. öfver || 4. *härutinn*[*an*]
 2698 *Peschtschanka* || 1.
 2699 *Krivaja* || 1. *Tschernaja* || 2. *Krivaja*
 (?)

Wid Indiga böjde sig min kosa österut
 åt Pustosersk, i²⁶⁸⁷ följe *hvaraf* jag *egen*[*tligen*]²⁶⁸⁸ ej kunde erhålla någon noggrannare
 förteckning²⁶⁸⁹ å de floder som öster om
 Indiga utfalla i Ishafvet. Man omnämnde så-
 som de wigtigare *Gornoštalj*, *Jarishna* samt
 framför allt Kolokowa, som utf[*aller*] i Ko-
 lokolstova Guba. Några ifrån den Timanska
 tundran till Petsch[*ora*] fallande floder skola
 ned[*an*]f[*öre*] omnämnas.

Bland sjöar på den Timanska tund-
 ran förtjena att anmärkas: *Sorwan*, fyra
 sjöar med namnet *Inditskoj*, *Pätowa*, *Ur-
 diga* (Sam[*ojediska*] *Urjer*), *Anutiej*, *Liisutej*,
*Chvostowa*²⁶⁹⁰ (Taeuwan-to), *Tsirowo*²⁶⁹¹
 (Sam[*ojediska*] *Jeedurtsaej*) [,] (*Nika-
 tie*)²⁶⁹³, *Seldovka*, *Ljubivo* m. fl.²⁶⁹⁴

Floderna på den B[*o*]l[*sche*]s[*emel-*
ska] tundran hafwa dels en nordl[*ig*] rikt-
 ning och utfalla i Ishafvet, utan bilda n[*å*]-
 g[*o*]t s[*amman*]häng[*an*]de wattensystem;
 dels²⁶⁹⁵ flyta i en sydlig l. vestlig riktning
 och²⁶⁹⁶ upptagas af *Uusa* och *Petschora*.

Antalet af floder, som ifrån den
 B[*o*]l[*sche*]s[*eme*]l[*ska*] tundran utf[*aller*]
 i hafvet, skall wara lika ansenl[*ig*] som på
 de westliga tundrorna, men då jag sjelf [ej]
 besökt de nordliga delarne af tundran och
 g[*enom*] efterfrågningar ej kunnat erhålla
 nog fullständiga upplysningar öfver²⁶⁹⁷ dess
 floder och bäckar, vill jag allenast omnämna
 de wigtigaste:

*Peschtschanka*²⁶⁹⁸, som säges upprin-
 na på tundran och utfalla i Bolvansk[*aja*]
 Guba

*Krivaja*²⁶⁹⁹, som i sig upptager från
 öster *Urjer*[,] fr[*ån*] vester *Tschernaja* och

utfaller i Hafvet wid veſtra hörnet af ön *Warandej*²⁷⁰⁰.

Häebide puudara^{xiv 2701} (af Ryssarne Хайпудыр²⁷⁰² k[al]l[a]d) upptager tvenne bifloder: *Partsio* från veſtra²⁷⁰³ och *Samjaha* från [öſtra] sidan. Bifloder²⁷⁰⁴ upprinna ur sjöar²⁷⁰⁵ med²⁷⁰⁶ samma namn. Hufvudfloden utfaller i Haeb[ide] P[uudara] guba.

Korotaika, en bet[ydande] flod, som utfaller i nordöſtra <hörnet> af Haeb[ide] Guba.

Ojo utfaller i Jugorskoj Schar.

☞ 587 ☞ *Kara*, gränsloden emellan det²⁷⁰⁷ Europeiska och Asiat[iska] Ryssl[and], upptager flere bifloder, bl[and] h[vil]ka den wigtigaste är *Silova* (Sula), och utfaller i K. v.

Ifrån den nordligaste delen af Uralska bergskedjan upprinner Uusa, som jemte Petschora bildar ett af den Europeiska nordens största wattensystemer.

Petschora eger²⁷⁰⁸ en längd af 1000 verst och längden af Uusa uppgifves efter en ungefärlig beräkning till 5–600 verst.²⁷⁰⁹ Under detta lopp, som med färre krökningar fortgår ifrån nordost till sydwest, upptager Uusa en oändlig [mängd] större och smärre bifloder, löpande²⁷¹⁰ ifrån den Uralska bergsryggen i öster, som²⁷¹¹ från²⁷¹² den motsatta veſtl[iga] sidan. De wigtigare²⁷¹³ bland Uusas bifloder äro följande:

1.²⁷¹⁴

xiv. En Samoj[edisk] benä[mni]ng som betecknar syndig (urspr[ungligen] helig) skog. Anl[edningen] till d[en]na be[nämni]ng är det att vid fl[oden] finnes en skog, hvari Samoj[ederne] älska att begrafva sina döda.

2700 Ostrov W.

2701 Changes in the footnote:

syndig || helig

skog || ~, ty <->

2702 *Xaünyдыр* || I sa

2703 *vestra* || vester

2704 *sidan. [...] guba.* || ~, upprinna de ur sjöar med s[am]ma namn. Floden utfaller i viken <---->

2705 *sjöar* || floder

2706 *med* || af

2707 *det* || den

2708 *eger* || uppgifves

2709 [...] *verst.* || 1. ~ Efter sin förening med Uusa säges Petschora efter medelberäk[ni]ng ega en bredd af tvenne verst och ~~sedan hon u sedan hon~~ sedan Petschora upptagit bifl[oderna] dess nedersta lopp uppgifves till 3 verst fastän hon här grenar sig i flere armar || 2. ~ Efter [...] bifl. i sitt || 3. ~ Efter [...] bifl. dess || 4. ~ Efter [...] bifl. i sitt nedersta lopp

2710 *löpande* || så väl

2711 *som* || såsom

2712 *från* || 1. <-> || 2. ifrån || 3. från || 4. som || 5. <---->

2713 *wigtigare* || 1. förnämst[a] || 2. stort [större]

2714 Text missing from here onwards.